

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

فهرست نسخ خطی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

جلد ۲۱

از شماره ۸۵۰۱ تا ۸۱۰۰

تألیف مریم شکوه آذین

بانتظارت

معاونت کتابخانه ملی

اداره کل کتاب های خطی و نادر

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۶

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	:	کتابخانه ملی ایران
عنوان و نام پدیدآور	:	فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی ایران / فراهم آورنده عبدالله انوار ... و دیگران
مشخصات نشر	:	تهران: کتابخانه ملی ایران، ۱۳۶۵ -
مشخصات ظاهری	:	ج
شابک	:	دوره: ۰۰۴۷-۰۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸ جلد ۳۱ ۸-۴۹۲-۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸
یادداشت	:	ص.ع. به انگلیسی: National Library of Iran. A catalogue of the manuscripts in the national library of Iran
یادداشت	:	جلدهایی از کتاب حاضر تحت عنوان «فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران» و «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران» نیز منتشر شده است.
یادداشت	:	چاپ اول جلد نخست از کتاب حاضر در سال ۱۳۴۴ تحت عنوان «فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی» توسط وزارت فرهنگ و هنر منتشر شده است.
یادداشت	:	کتابخانه ملی ایران از سال ۱۳۶۹ به کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و از سال ۱۳۸۱ به سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران تغییر نام یافته است.
یادداشت	:	ج ۳۱ (چاپ اول: ۱۳۹۶) (فیا)
مندرجات	:	ج ۳۱ از شماره ۸۵۰۱ تا ۸۸۰۰ / تألیف مریم شکوه آذین
موضوع	:	ن های خطی فارسی - فهرست‌ها
موضوع	:	نسخه‌های خطی عربی - فهرست‌ها
موضوع	:	نهای طی - ایران - تهران - فهرست‌ها
شناسه افزوده	:	نواره، محمدالله ۱۳۰۳ - ، گردآورنده
شناسه افزوده	:	ن ملی
شناسه افزوده	:	سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
رده بندی کنگره	:	۲۱۳۶۵ ک ۷۲/۰۷۲ Z
رده بندی دیویی	:	۰۱۱/۳۱
شماره کاتالوژی ملی	:	۶۵-۱۱

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۴۹۲-۸

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

فهرست نسخ خطی سازمان اسناد کتابخانه ملی جمهوری اسلامی - جلد ۱

تألیف: مریم شکوه آذین

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۵۰۰ نسخه / چاپ اول ۱۳۹۶

چاپ و صحافی: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

مهدی ادیبی

ناظر فنی: پرویز بختیاری

نمایه ساز: صالحه سادات میر محمد حسینی

صفحه آرای: پروین دالوند

بها: ۴۲۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی (غرب به شرق)، بعد از ایستگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی

تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۵ دورنگار: ۸۱۶۲۳۳۰۱

وب گاه: www.nlai.ir پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

سخن نخست

به نام آن که جان را فکرت آموخت

الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم يجعل له عوجا

نسخه‌های خطی آینه تمام‌نمای پیشینه فرهنگی یک ملت است. دست‌نوشته‌های برجای مانده از پیشینیان ایران اسلامی خود دلیل محکمی بر برخورداری این مرز و بوم زرخیز از هویت درخشان و غنی فرهنگی است. بزرگانی چون: فارابی، ابن سینا، خوارزمی، خیام، ابوریحان بیرونی، رازی و صدها اندیشمند دیگر ایرانی که چون ستارگانی در آسمان دانش بشری می‌درخشند و از افتخارات جامعه ما به شمار می‌آیند، نادره‌هایی که گنجینه‌های ستبری از معارف بشری را در دست‌نوشته‌های خود برای همگان به یادگار گذاشتند. اما بدیهی است که نخستین گام در مسیر بهره‌برداری از این ذخایر گرانبها شناسایی آنها در قالب فهرست‌های نسخ خطی است.

فهرست‌نویسان نسخ خطی در ایران از سال ۱۳۰۵ش، گام در مسیر تدوین فهرست‌ها گذارده‌اند. هر فهرست‌نویس با تکیه بر تجربه و دانش خود در زمینه نسخه‌شناسی و کتاب‌شناسی، به تدوین فهرست خود پرداخته است. به همین دلیل چگونگی و شیوه تدوین در این فهرست‌ها یکسان نیست.

کتابخانه ملی در مقام کتابخانه مادر، از حمد نخستین کتابخانه‌هایی بود که اقدام به انتشار فهرست مدون و استاندارد از مجموع نسخ خطی موجود کرد. این اقدام ارزشمند با رهنمودهای زنده یادان ایرج افشار، معجبتی مینوی، حمد معین و همت دکتر مهدی محقق آغاز شد و با پشتکار عالمانه استاد سید عبدالله انوار در نگارش نخستین فهرس نسخ خطی، لباس نشر پوشید و با تلاش دیگر فهرست‌نگاران ادامه یافت.

با بازنگری شیوه‌های پیشین و با رویکرد جدی به روش‌های نوین ارائه اطلاعات و فهرست‌نگاری، کاربرگه جدیدی طراحی شد و فهرست نسخه‌های این کتابخانه از جلد پانزده به بعد بر اساس آن تدوین گردید که به طور طبیعی با شیوه معمول تفاوت داشت و از این رو با نگاه انتقادی شماری از فهرست‌نگاران روبرو شد.

امید است با استفاده از نظرات و انتقادات مفید و سازنده استادان و با همفکری و تبادل نظر متخصصان حوزه‌های فهرست‌نویسی و اطلاع‌رسانی بتوان در یافتن شیوه علمی در فهرست‌نویسی نسخه‌های خطی گام‌های مؤثرتری برداشت.

و الحمد لله الذی ارسل الینا رسولا حامل کتاب و کتابه ام الکتاب و السلام علی من اتبع سبيله و کتابه

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

اداره کل کتاب‌های خطی و نادر

بنام آنکه جان را فکرت آموخت

خداوند بزرگ را شاکر و سپاسگزارم که پس از سال‌ها وقفه در چاپ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ملی، این امر مبارک مجدداً از سر گرفته شد.

با تشکر از مسئولان محترم، اینک جلد سی و یکم فهرست این مجموعه در شناسایی و معرفی ۳۰۰ نسخه از شماره ۸۵۰۱-۸۸۰۰ شامل ۴۶۵ عنوان است، در دسترس عموم پژوهشگران، نسخه‌شناسان و فرهیختگان قرار می‌گیرد.

این مجموعه شامل کتاب‌های اهدایی خاندان حاج شیخ جعفر شوشتری (ره) و متعلق به کتابخانه شخصی آن مرحوم است. برخی از این نسخه‌ها به وسیله خود ایشان حاشیه‌نویسی شده است. موضوع کتاب‌ها، متر، ذهبی و به زبان فارسی و عربی است. اکثر قریب به اتفاق این مجموعه دارای مهر بیضی‌رنگی خاندان حاج شیخ جعفر شوشتری است. تاریخ کتابت قدیمی‌ترین نسخه این مجموعه مربوط به دوازدهم با شماره بازیابی ۸۷۵۹ است. این نسخه مجموعه‌ای از چند کتاب است و هشتمین کتاب آن اثر «با عنوان «الحدود و الحقایق» اثر علی بن حسین علم الهدی است. کاتب این نسخه، حسین بن ندیم بن حسین استرآبادی و تاریخ کتابت آن، جمادی الاخر سال ۸۶۵ق. است.

در تهیه این فهرست از قواعد استاندارد فهرست‌نویسی برای یکدست‌سازی اطلاعات نسخه‌های خطی و بازیابی آسان‌تر آن‌ها استفاده شده است. این اطلاعات در دو بخش کتابشناسی و نسخه‌شناسی ارائه گردیده و بخش کتابشناسی نیز شامل دو قسمت توصیفی و تحلیلی است. در معرفی نسخه‌ها ابتدا کتابشناسی توصیفی شامل شرح، مؤلف، عنوان، تکرار نام مؤلف و سایر پدیدآورندگان، زبان، آغاز و انجام و انجامه، منبع مورد استفاده در شناسایی و معرفی نسخه نوشته شده است.

نسخه‌شناسی با تورفتگی و نوشتاری با اندازه کوچکتر از متن اصلی کتاب آمده و شامل نوع خط، نام کاتب، محل کتابت، تاریخ کتابت، آرایه‌ها، مهرها، حواشی اوراق، یادداشت‌های متفرقه، امتیاز، آسیب‌ها، نوع کاغذ و جلد، تعداد اوراق، تعداد سطر و اندازه آن و قطع به میلیمتر است. بخش تحلیلی کتابشناسی شامل موضوع و سایر شناسه‌ها اعم از پدیدآورندگان، شارح، مترجم، کاتب و اهدا کننده اثر نوشته شده است. حرف (الف) بعد از شماره‌ها نشانگر روی برگ و حرف (ب) نشانگر پشت برگ کتاب است. در انتها شماره پیشین (شماره مالکان قبلی) نوشته شده است.

در شناسایی و معرفی نسخه‌ها از منابع مرجع ردیف اول همچون الذریعه، کشف‌الظنون، فهرست مشترک، فهرست کتاب‌های خطی کتابخانه مرعشی، آستان قدس، ملک و مجلس استفاده شده است. هر عنوان فقط یک بار معرفی شده و عنوان‌های مشابه به نخستین شماره همان کتاب در فهرست، ارجاع داده شده است.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از تمام همراهی‌ها و همفکری‌های مسئولان، همکاران و همراهان محترم به خصوص سرکار خانم ناهید باقری خرم‌دشتی و جناب آقای علی اوجبی که در به انجام رساندن این امر یار و همراهم بوده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

تیر ۱۳۹۶

مریم شکوه آذین

www.ketab.ir